

„A 100 ÉVES TERV”

MILYEN FELADATOKAT HAGYOTT KODÁLY ZOLTÁN A XXI. SZÁZAD ÉNEKTANÁRAIRA?

ÉLETÉNEK FŐBB ÁLLOMÁSAI

1882. December 16. Kecskemét

Szülei: Kodály Frigyes és Jalovetzky Paulina

hegedű, zongora

1886-1892 Galánta – gyermekora legszebb 7 esztendeje

népzenével való találkozás – Rozi, aki a gyerekek mellé lett felfogadva

népiskola – 4 osztály

1. bizonyítvány: magaviseletből (zárkózott gyerek), énekből rosszabb jegy

Bicinia Hungarica előszava

1892 Nagyszombat – Katolikus Érseki Főgimnázium

zenetanulás: autodidakta módon (zongora, hegedű, cselló)

vonósnégyes

első kompozíciók ekkor keletkeznek

Toldy Béla hittantanár, iskolai zenekar vezetője, első műve (Nyitány)

betanítója, előadója (Öt Tantum ergo 1928 karácsonyára)

színjeles érettségi

1900 Budapest

- **Pázmány Péter Tudományegyetem**

bölcsészettudományi kar magyar-német szak

- **Zeneakadémia** – zeneszerzésszak Koessler János (Brahms-hívő)
kapcsolatuk tiszteletteljes, de nem bensőséges, KJ kiválóan értett a kórusmuzsikához, ez hatott Kodályra
- **Eötvös Kollégium** – élénk szellemi műhely
- Kíváncsi volt, hogy sok nyelvet ismerjenek, tájékozottak legyenek a könyvtárban, más művészetekkel is foglalkozzanak

1905. március 18-án Grubernénál megismerkedik Bartókkal

Gruber Henrikné, Schlesinger Emma – zongorista, zeneszerző, otthona Bp. zenei életének egyik híres központja

Kodály – Bartók – két szűkszavú ember, egy közös témával: népdalgyűjtés

1906 Magyar népdalok énekhangra zongorakísérettel (10+10)

„Kell rá a ruha, ha már behozzuk a mezőről a városba”

1906 doktori disszertáció: A magyar népdal strófaszerkezete

felkészülésközben tapasztalja a kinyomtatott gyűjtemények tudományos színvonala alacsony

MŰVEK, BEMUTATÓK

1910 március szerzői est

1910 augusztus feleségül veszi Schlesinger Emmát

1912 Zeneakadémia tanára: zeneelmélet, zeneszerzés

1923 Psalmus Hungaricus bemutatója a Vigadóban

„találkozás” a gyermekkórusral (a kórus kiegészítése)

1925. Kodály Borus Endrének és a Wesselényi utcai polgári fiúiskola száztagú kórusának komponálta első gyermekkórusait, a Villó és a Túrót eszik a cigány címűeket, melyek 1925. április 2-án hangzottak föl először.

1926 Psalmus bemutatója Zürichben, nemzetközi siker, világszerte bemutatják

1926 Hány János bemutatója az Operaházban (1932 Székely fonó)

A FELISMERÉS

Budapesti tanítóképzősök a budai hegyekben – Snájder Fáni

Rádöbbenés: Ők lesznek a jövő Magyarország anyái és nevelői

Néhány év alatt gyermekkórus irodalom született (KZ tanítványok közreműködésével) de ki tanítsa ezeket be?

Feladat: Neveljünk jó tanárokat, dolgozzunk ki egy jó módszert!

Példát angliai útjai során lát, ezt próbálja mo-i szükségletekhez illeszteni.

„Akinak nem mindegy, hogy mi lesz itt a zenében egy-két emberöltő múlva, nem mehet el közömbösen az iskola mellett, amikor ének hallik ki belőle.

Mert jobbára mit mond az ének? Nagyobbára ezt: Nekünk jó így! Kevés az idő, kevés a fizetés, az igazgató nem szereti a karéneket. Nekem semmi ambícióm, örülök, hogy élek...”

A pénz nem termel eszméket. Pénz volna itt elegendő, csak nem mindig arra fordítják, amire kellene. De éppen ami a legértékesebb: azt nem lehet pénzen megvenni. Nem az erszény, a lélek üressége a nagyobb baj.

Az állam hiába tart fenn operát, koncertet, ha nem jár bele senki.

„Sokkal fontosabb ki az énektanár Kisvárdán, mint hogy ki az Opera igazgatója. Mert a rossz igazgató azonnal megbukik. De a rossz tanár harminc éven át, harminc évjáratból öli ki a zene szeretetét.” (1929) (Visszatekintés 1 /43. o.)

CSELEKVÉS

- Egyéni karrier helyett: nemzetnevelés
- Itt akar országot építeni
- Közösséget teremteni a zenének
- Célja a teljes ember nevelése

SZÁZÉVES TERV

CÉL: MAGYAR ZENEKULTÚRA.

Eszközök: a zenei írás-olvasás általánossá tétele az iskolán keresztül. Egyben a magyar zenei szemlélet öntudatra ébresztése a művészi nevelésben csakúgy, mint a közönségnevelésben. A magyar zenei közízlés felemelése, folyamatos haladás a jobb és magyarabb felé.

A világirodalom remekeinek közkinccsé tétele, eljuttatás minden rendű és rangú emberhez. Mindezek összessége termi meg a távol jövőben felénk derengő magyar zenekultúrát.

Kodály Zoltán, 1947.

ÉPÍTKEZÉS

Óvoda

Az ovodával, annak zenéjével foglalkozni nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés”

- *Sorsdöntő éveket él az ember a harmadik évtől a hetedikig.*
- *A nemzetnevelés már az ovodában kezdődik:
nem magunkért élünk, hanem egymásért.*
- *Itt kell a magyar műveltség épületének földalatti alapfalait megépíteni.*

- *Alapkövek: a beszéd, az ének, a mozdulat.*

Így láttuk Kodályt/Forrai Katalin

Magyar testnevelés

"Egyetlen helyes testnevelés: engedjük, hogy a lélek formálja a testet engedelmes eszközévé. Engedjük, hogy a magyar lélek a maga képére és hasonlatosságára formálja a magyar testet és annak mozgását."

"A magyar mozdulatot legfejlettebb alakban a néptáncokban találjuk. Ezeknek is helyet kell juttatni az iskolai testnevelésben..."

A KEZDETEKTŐL A FELSŐFOKIG

Zenetagozat

„Rendes általános iskola, zenével. A zene mindenkié, nélküle nem élhet az ember. Ezekben az iskolákban semmi más nem történik, csak jogos helyére teszik a zenét a kultúra teljességében.” (Vt.3. 134.o.)

„Ezekben az iskolákban minden tárgyban jobban haladnak. Jobban beszélnek, jobban írnak, jobban olvasnak, hamarabb tanulnak meg folyamatosan olvasni. Mindez a zenére megy vissza, mert az írásban például a kottairás olyan pontosságra kényszerít, hogy ha kicsit lejjebb vagy feljebb van egy pont, már más hangot jelent. Ha ezt megtanulják, átviszik a rendes írásra is.

Vagy a számolás is sokkal jobban megy nekik. Miért? ...a zene hangzó matematika. Folytonos számolás a zene, tehát ez a rendes számtanban is hasznukra válik.

Az együttes éneklés fegyelemre és felelősségérzetre szoktatja őket. Tehát ennyiben jellemképző ereje is van.” 1960 (VT 3/95.o.)

Kell-e szolfézs a Zeneakadémián?

„A szolfézs a zenének nemcsak ABC-je: nyelvtana, mondattana, stílusán is, a zene teljes megértésének kulcsa.

„nem zenész, aki a kotta olvasásakor nem hallja a zenét magában” (dilettáns, kontár, süket-néma zenész)

KONCEPCIÓ

- Aktivitás
- Hangszertanulást előzze meg kottaolvasás
- Énekes anyag: magyar népzene
- Ritmusírás tanítása
- Betűkotta olvasása
- Többszólamú éneklés (7 éves kortól, kézzel, szolmizálva)
- Mindennapos éneklés
- Tanítás – élményadás
- Karének

- Aktivitás

Zenehallgatás helyett aktív zenélés, éneklés

- Hangszertanulást előzze meg kottaolvasás

Hangszertanulás alapja is az éneklés!

„Mélyebb zenei műveltségnek kizárólag az ének az alapja. Az emberi hang mindenkié. Ingyenes és mégis a legszebb hangszer lehet, ha magunk is úgy akarjuk. Ezt a hangszer fejleszteni az ifjúságnak elsőrendű kötelessége, mert általa érkezik el a magasabb zenei világ kapujához.” (1941)

„Tanuljátok hát a kottát...

Olyan Isten ajándékához szerzitek meg velem a kulcsot, amit semmi más nem pótol, s ami az élet értékét megsokszorozza.”

„a zeneértéshez közelebb visz a kottaolvasás, mint az operabérlet.

- Ritmusírás tanítása – betűkotta olvasása

„Miért nem tudunk kottát olvasni? Mert nem tanítjuk kottaolvasást elég könnyen követhető módozatokban, hanem mindjárt sok nehezget tanítunk meg. A ritmus, a dallam nehézségei oly bonyolultak, hogy ha ezeket nem külön-külön győzzük le, nem boldogulunk velük sohasem. Először tehát ritmust kell tudni olvasni. Ha ez folyékonyan megy, akkor külön a hangmagasságokat – csak azután összekapcsolni a kettőt. Az ötvonal-rendszerre rakott kottákra ráérünk később.”

- Énekes anyag: magyar népzene

Népdal: értékmérő

„Csakis művészi érték való a gyermeknek! Minden más árt neki!”

- Mindennapos éneklés

„...a lélek éppúgy mindennapi táplálékra szorul, mint a test, és a művészet, közte a zene az egyik legfontosabb lélektáplálék.”

„Hiszen a mindennapi éneklés felfrissíti a szellemet (szellemüket), és fogékonyá tesz (teszi őket) más feladatok elvégzésére. Nyilvánvaló, hogy ez szórakoztató játék csupán a gyermekeknek – ám olyan játék, amelyben észrevétlen, életreszóló kincseket gyűjtenek.”

- Tanítás - élményadás:

„Mi ez a gyönyörű?” – felkiáltást legalább egyszer az életében megérte, akkor fogja boldoggá tenni a zene.

6. és 10. év között kell erre szert tenni! Hozzáértéssel és szeretettel foglalkozni velük!

„Minden gyermeknek joga, hogy az iskola kezébe adja azt a kis kulcsot, amellyel, ha ő is akarja, bejut a zene csodakertjébe, s azzal egész élete értékét megsokszorozza.” (1937)

„ ... ne sokat magyarázzunk. A gyermek ne fogalmakat, definíciókat gyűjtsön, hanem zenekincseket.”

„a jól vezetett énekóra nem teher, hanem üdülés, derű és jókedv forrása.”

„Botfűl”

- **Karének**

„Van-e jobb szemléltető eszköze a társadalmi szolidaritásnak, mint a kar? Sokan egyesülnek valaminek a megvalósítására, amit egyes ember, ha mégoly tehetséges, egymaga nem tud megvalósítani. Ahol mindenkinek munkája egyaránt fontos, s ahol egyetlen ember hibája mindent elronthat.” (1929)

„A művészetnek nem a technika a lényege, hanem a lélek.” „ha ég a lélek tüze, mindig elérhető a művészi tökéletesség.” (1929)

PEDAGÓGIAI MŰVEK

- **Kis emberek dalai**
- **333 olvasógyakorlat**

- **Ötfokú zene I-IV.**
- **Énekeljünk tisztán!**
- **24 kis kánon fekete billentyűkön**
- **15, 66, 77, 44, 55, 33, 22 kétszólamú énekgyakorlat**
- **Bicinia Hungarica I-IV.**
- **Tricinia**
- **Epigrammák**

A kánonok kiváló hallás- és memóriafejlesztő gyakorlatok is egyben

GALÁNTAI NÉPISKOLA, mezítlábas pajtásaim: rátok gondolva írtam ezeket. A ti hangotok cseng felém ötven év kódén át. Hajigáló, verekedő, fészekkeszedő, semmitől meg nem ijedő, talpig derék fiúk, dalos, táncos, illedelmes, jódolgú lányok: hová lettetek?

Ha minket akkor effélékre (s még egyre-másra) megtanítanak: be más életet teremthetünk volna ebben a kis országban! Így azokra marad, akik most kezdik tanulni, hogy

„Nem sokat ér, ha magunknak dalolunk, szebb, ha ketten összedalolnak. Aztán mind többen, százan, ezren, míg megszólal a nagy Harmónia, amiben mind egyek lehetünk. Akkor mondjuk majd csak igazán:

Örvendjen az egész világ!”

Kodály Zoltán: Bicinia Hungarica – ajánlás 1937

„Úgy vélem ... egy tucat könnyű kétszólamú gyakorlat írásával ugyanannyit adhatunk az országnak, mint egy új szimfóniával – ha nem többet. Én mindenekelőtt hazámat akarom szolgálni. Kinek írjam a szimfóniát. ha azt alig

három-négyezer ember érti az egész országban? Én embermilliókhoz akarok szólni. Ez azonban időbe kerül. Előbb meg kell tanítani őket: hogyan kell kétszólamú gyakorlatokat énekelni. Azután, a végén jöhet a szimfónia.” (1966)

Mindenki annyit ér, amennyit a köznek használni tud.

Idézetek: Ugrin Gábor, Sapszon Ferenc

CANTARE!

„Mechanizálódó korunk olyan úton halad, amelynek végén az ember géppé válik. Ettől csak az ének szelleme véd meg.

Hisszük, hogy az emberiség boldogabb lesz, ha megtanul a zenével méltóképpen élni.

S aki csak valamit tesz ez irányba, már nem élt hiába.”

XXI. SZÁZAD

Mindennapos éneklés bevezetésének gondolta bejelentésre került **2015.ugusztusában**, az pécsi EUROPA CANTAT fesztivál záróestjén. Nemzetközi tekintélyekből álló munkacsoportot kért fel a kormány, hogy tegyen javaslatot az iskolai énektanítás megújítására a kodályi hagyományok szellemében.

A népzenei örökség Kodály-koncepció szerinti megőrzése” **2016-ban** az UNESCO szellemi kulturális örökség megőrzését célzó legjobb gyakorlatok listájára került fel.

Hungarikum lett a Kodály-módszer – 2017. március 21.

Az indoklás szerint a Kodály-módszer már egészen kisgyermekkorától kezdve fejleszti a zenei fogékonyságot. A magyar módszer világszerte ismert és elismert, hiszen jól alkalmazható más társadalmi, kulturális közegben is. Az elmúlt évszázadban a hagyományos népzene megőrzésének Kodály-módszere segítette a helyi hagyományok átadását, terjesztését és dokumentálását Magyarországon és külföldön. A Kodály Zoltán által kidolgozott, a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott módszer elősegíti, hogy a hagyományos népzene hozzáférhetővé váljon mindenki számára, fejleszti a zenei készséget, és bátorít a zene mindennapos használatára. Elősegíti a kutatás, oktatás, közösségi kultúra és a zeneművek együttélését, az összes zenei hagyomány tiszteletben tartását. A módszert 1945-ben illesztették bele az iskolai tananyagba.